

โกโก้

พืชทางเลือกที่มีอนาคต

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รายงานว่า สถานการณ์การผลิตและการตลาดโกโก้ของโลกในช่วงปี 2557-2561 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.96 ต่อปี ประเทศที่มีผลผลิตมากเป็นอันดับ 1 ของโลก ได้แก่ โกตดิวัวร์ รองลงมา ได้แก่ ประเทศกานาและอินโดนีเซีย ส่วนประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ผลิตโกโก้ได้มากรองจากประเทศอินโดนีเซีย ได้แก่ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย

ยุโรปเป็นตลาดใหญ่ของโลกที่มีความต้องการเมล็ดโกโก้มากที่สุด ร้อยละ 46 รองลงมาคือ ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ ร้อยละ 25 ประเทศในเอเชีย โอเชียเนีย ร้อยละ 15 และประเทศในอเมริกาใต้ ร้อยละ 9 โดยนำไปใช้ในการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมขนมหวานช็อกโกแลต อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมเครื่องสำอางและยา เป็นต้น

ในช่วง ปี 2558-2562 การนำเข้าเมล็ดโกโก้ของโลกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.77 ต่อปี ประเทศนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา

ส่วนการนำเข้าผลิตภัณฑ์โกโก้ของโลกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.18 ต่อปี ประเทศนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี และฝรั่งเศส ด้านการส่งออกเมล็ดโกโก้ของโลกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.61 ต่อปี รวมถึงการส่งออกผลิตภัณฑ์โกโก้ของโลกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.47 ประเทศที่ส่งออกผลิตภัณฑ์โกโก้ที่สำคัญ ได้แก่ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม

สถานการณ์การผลิตและการตลาดโกโก้ของไทย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระบุว่า ในปี 2561 ไทยเป็นผู้ผลิตโกโก้ อันดับ 4 ของอาเซียน ในช่วงปี 2559-2563 ไทยมีพื้นที่ปลูกต้นโกโก้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 98.39 คือเพิ่มขึ้นจาก 150 ไร่ ในปี 2559 เป็น 1,931 ไร่ ในปี 2563 พื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 38.44 คือเพิ่มขึ้นจาก 36 ไร่ ในปี 2559 เป็น 115 ไร่ ในปี 2563 ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30.62 คือเพิ่มขึ้นจาก 45 ตัน ในปี 2559 เป็น 82 ตัน

ในปี 2563 พื้นที่ปลูกโกโก้ทั้งหมดส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ จำนวน 976 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 51 เช่น จังหวัด เชียงราย และ พิชณุโลก รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 348 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 18 เช่น จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดหนองคาย ภาคกลาง 269 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 14 ได้แก่ จังหวัดลพบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ภาคใต้ จำนวน 175 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 9 ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีและสงขลา ภาคตะวันออก 162 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 8 ปลูกที่จังหวัดจันทบุรีแห่งเดียว

ปัจจุบัน การผลิตโกโก้ส่วนใหญ่จะดำเนินการในระบบพันธสัญญา (Contact farming) ระหว่างผู้ประกอบการภาคเอกชนกับเกษตรกร โดยผู้ประกอบการภาคเอกชนจะทำสัญญาซื้อผลผลิตเป็นราคาขั้นต่ำ ขึ้นอยู่กับคุณภาพและสายพันธุ์ของโกโก้

สถานการณ์ด้านการตลาดโกโก้ไทย มีการนำเข้าเมล็ดโกโก้ในช่วงปี 2558-2562 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.72 ต่อปี และในปี 2562 มีปริมาณการนำเข้า 980.20 ตัน ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศคองโกและกินี ด้านการนำเข้าผลิตภัณฑ์โกโก้ของไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7 โดยปี 2562 นำเข้าปริมาณ 44,278 ตัน ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย ผลิตภัณฑ์โกโก้ที่ไทยนำเข้ามากที่สุดคือ ช็อกโกแลต และอาหารปรุงแต่งที่มีโกโก้ รองลงมาคือ ผงโกโก้ที่ไม่เติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่นๆ โกโก้เพสต์ (Cacao Paste) และโกโก้บัตเตอร์ (Cocoa Butter)

ด้านการส่งออกเมล็ดโกโก้ของไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 809.67 ในปี 2562 ไทยส่งออก ปริมาณ 925.57 ตัน ประเทศส่งออกของไทยที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย ลาว และญี่ปุ่น แต่การส่งออกผลิตภัณฑ์โกโก้ลดลง ร้อยละ 11 ในปี 2562 ส่งออก ปริมาณ 19,063 ตัน ประเทศส่งออกของไทยที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น เมียนมา และมาเลเซีย ผลิตภัณฑ์โกโก้ที่มีการส่งออกมากที่สุดคือ ช็อกโกแลต และอาหารปรุงแต่งอื่นๆ ที่มีโกโก้ รองลงมาคือ ผงโกโก้ที่ไม่เติมน้ำตาล หรือสารที่ทำให้หวานอื่นๆ โกโก้เพสต์และโกโก้บัตเตอร์ อย่างไรก็ตาม ตลาดโกโก้ในประเทศไทยยังมีความต้องการโกโก้จำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอต่อภาคอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่าตลาดโกโก้ในประเทศมีโอกาสขยายตัวมาก หากจะมีการส่งเสริมให้มีการปลูกโกโก้ช่วงเริ่มต้น ควรทำในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา และภาครัฐควรให้การสนับสนุน ในการพัฒนาสายพันธุ์โกโก้ที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากโกโก้ต่อไป

เส้นทางเดินของ โกโก้ สู่ประเทศไทย

โกโก้ เข้ามาปลูกในประเทศไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2446 และเมื่อปี พ.ศ. 2495 กรมกสิกรรมในสมัยนั้นได้ทดลองนำมาปลูกทดสอบในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ สถานีกสิกรรมบางกอกน้อย กรุงเทพฯ สถานีกสิกรรมพลั่ว จังหวัดจันทบุรี สถานียางคองหงส์ จังหวัดสงขลา และสวนยางนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 กรมกสิกรรมได้นำโกโก้พันธุ์ลูกผสม Upper Amazon จากประเทศมาเลเซียมาปลูกที่สถานียางในช่อง จังหวัดกระบี่ รวมทั้งได้มีการรวบรวมพันธุ์โกโก้จากแหล่งปลูกต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ มาปลูกที่ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ตั้งแต่ปี 2522 จนถึงปัจจุบัน รวมจำนวนทั้งสิ้น 34 พันธุ์

คุณศิริพร วรกุลดำรงชัย ผู้อำนวยการสถาบันพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยด้านการปรับปรุงพันธุ์โกโก้ของกรมวิชาการเกษตร ที่ได้ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพรว่า บุคคลที่มีส่วนสำคัญในงานวิจัยโกโก้ คือ คุณผานิต งานกรณาธิการ อดีตนักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ได้ปรับปรุงพันธุ์โกโก้ จนได้พันธุ์รับรองจากกรมวิชาการเกษตร คือ พันธุ์โกโก้ลูกผสมชุมพร 1 ซึ่งเป็นคู่ผสมระหว่างพันธุ์ Pa7 กับ Na32 ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ เมล็ดโกโก้แห้งตรงตามมาตรฐานสากล คือจำนวน

เมล็ดโกโก้ไม่เกิน 110 เมล็ด ต่อน้ำหนัก 100 กรัม มีไขมันสูง 57.27% ผลผลิตเมล็ดโกโก้แห้ง 127.2 กิโลกรัม ต่อไร่

พร้อมทั้งได้เทคโนโลยีในการจัดการเพื่อให้ได้ปริมาณและผลผลิตที่มีคุณภาพ ที่ได้มีการเผยแพร่ตั้งแต่ปี 2537 ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การป้องกันกำจัดศัตรูพืช วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปเมล็ดแห้ง

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ได้ผลิตและจำหน่ายต้นพันธุ์โกโก้ลูกผสมชุมพร 1 ให้แก่เกษตรกรที่สนใจนำไปปลูก ในเขตภาคใต้และพื้นที่อื่นๆ ที่มีศักยภาพ เช่น จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น โดยในปี 2549 ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้นำพันธุ์โกโก้ไปส่งเสริมในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ในลักษณะการปลูกร่วมกับไม้ผล ทำให้เกษตรกรมีรายได้เสริมจากผลผลิตโกโก้

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพืชสวน กล่าวว่า งานวิจัยโกโก้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีได้คัดเลือกปรับปรุงพันธุ์โกโก้สำหรับทำช็อกโกแลตของโกโก้สายพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มพันธุ์ Trinitario (ทรินิทาริโอ) พบว่า สายพันธุ์ ICS6 และ ICS40 มีรสชาติเป็นที่ยอมรับในการผลิตเป็นช็อกโกแลต และมีปริมาณผลผลิตสูงใกล้เคียงกับพันธุ์โกโก้ลูกผสมชุมพร 1 ซึ่งได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร เป็นแหล่งผลิตต้นกล้าพันธุ์โกโก้ในสายพันธุ์ ICS6 และ ICS40 เพื่อจำหน่ายให้เกษตรกรต่อไป

โกโก้ เป็นพืชอายุยืนให้ผลผลิตตลอดปี แต่ต้องมีการตัดแต่งกิ่ง

คุณวิไลวรรณ ทวีศรี นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กลุ่มพืชอุตสาหกรรม สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร เล่าว่าการปลูกโกโก้ในสวนมะพร้าวแบบผสมผสานในประเทศหมู่เกาะโซโลมอน สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ถึงอายุประมาณ 50 ปี แต่ต้องมีการตัดแต่งกิ่ง และการจัดทรงต้น เพื่อให้ต้นโกโก้ได้รับแสงแดดเพียงพอ ในการสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหาร

หากทรงต้นทึบเกินไป จะทำให้ต้นโกโก้มีการเจริญเติบโตช้าและทำให้มีการแพร่พันธุ์ของมวนโกโก้ มวนโกโก้จะเจาะผลตั้งแต่ผลยังเล็ก ผิวของผลเป็นแผลจะทำให้เชื้อราเข้าไปในผลของโกโก้ ทำให้ไส้ดำเมล็ดโกโก้ดำและแข็ง ไม่สามารถนำไปผลิตเป็นเมล็ดโกโก้แห้งและช็อกโกแลตได้ จากการเข้าร่วมประชุม

“กลุ่มประเทศผู้ปลูกโกโก้ในอาเซียน” ASEAN COCOA CLUB เมื่อปี 2562 ที่ประเทศมาเลเซีย ทราบว่า ประเทศฟิลิปปินส์ตื่นตัวเรื่องนี้มาก ได้ทำการศึกษาการป้องกันกำจัดโรคและแมลงโดยใช้ชีววิธี และมีการอบรมให้เกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ ให้ความสำคัญกับการจัดการสวน และการป้องกันมวนโกโก้เจาะผล โดยการใช้ ถุงพลาสติกห่อผล

คุณวิไลวรรณ กล่าวว่า สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำสวนโกโก้ เป็นดินร่วนปนทราย การระบายน้ำ ค่อนข้างดี และมีฝนตกกระจายสม่ำเสมอ มีปริมาณน้ำฝน 1,500-2,000 มิลลิเมตร ต่อปี พื้นที่ปลูกโกโก้ควรมี ไม้ให้ร่มเงา พื้นที่ที่แนะนำให้ปลูกโกโก้คือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก

กรณีที่ปลูกโกโก้ในพื้นที่ที่มีฝนตกไม่สม่ำเสมอ เกษตรกรต้องมีแหล่งน้ำสำรองและติดตั้งระบบให้น้ำ เพื่อให้ต้น โกโก้ได้รับน้ำอย่างเพียงพอ ไม่กระทบต่อผลผลิตในกรณีฝนทิ้งช่วง ร่วมกับการรักษาความชื้นให้ดินบริเวณโคน ต้น โดยการใช้น้ำคลุมหรือใช้ทางการเกษตรคลุมรอบโคนในฤดูแล้ง

ข้อที่ควรระวังในกรณีการปลูกโกโก้เป็นพืชเชิงเดี่ยว ที่ไม่มีพืชให้ร่มเงาในระยะเริ่มปลูก ต้นโกโก้อาจแสดง อาการใบไหม้จากการได้รับแสงแดดมากเกินไป หรือการตัดแต่งกิ่งมากเกินไป จะทำให้แสงแดดส่องลงมาที่กิ่ง ทำให้กิ่งแห้ง มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของดอกและผลที่กิ่ง จะทำให้ได้ผลผลิตน้อย

จึงแนะนำให้ปลูกร่วมกับมะพร้าวหรือไม้ผล โดยทั่วไปต้นโกโก้ 1 ต้น ให้ผลผลิตเฉลี่ย 30 ผล ต่อต้น ต่อปี หรือคิดเป็นเมล็ดโกโก้แห้ง ประมาณ 130 กิโลกรัม ต่อไร่ ต่อปี ต้นโกโก้จะเจริญเติบโตและสมบูรณ์เต็มที่เมื่อมีอายุต้นตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป จะให้ผลผลิตมากกว่า 100 ผล ต่อต้น ต่อปี

“อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า โกโก้ จะเป็นพืชที่เจริญเติบโตและให้ผลผลิตดีในสภาพร่มเงา แต่ไม่ควรปลูกร่วมกับยางพารา เพราะจะเกิดการแก่งแย่งแสงและธาตุอาหารซึ่งกันและกัน ทำให้เกษตรกรต้องลงทุนในการจัดการแปลงมากขึ้น”

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพืชสวน ได้กล่าวเสริมว่า ทางสถาบันวิจัยพืชสวน ได้ตระหนักถึงการผลิตโกโก้เพื่อให้ทันต่อความต้องการของตลาดและมีความยั่งยืน เกษตรกรต้องเริ่มต้นด้วยการใช้ต้นพันธุ์ดี ปลูกในพื้นที่เหมาะสม และมีแหล่งจำหน่ายที่ชัดเจน

ในปีงบประมาณ 2564 สถาบันวิจัยพืชสวน จึงมอบให้ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ดำเนินการเพิ่มการผลิตต้นกล้า 3 แนวทาง ดังนี้

1. สร้างแปลงพ่อแม่พันธุ์ในการผลิตโกโก้ลูกผสมชุมพร 1 ในศูนย์วิจัยเครือข่ายสถาบันวิจัยพืชสวน 5 แห่ง ที่ครอบคลุมทุกภาคของประเทศไทย ประกอบด้วย ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย ศูนย์วิจัยการเกษตรที่สูงเพชรบูรณ์ และศูนย์วิจัยพืชสวนยะลา พื้นที่จำนวน 1 ไร่ ต่อแห่ง เพื่อกระจายต้นพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรในอนาคต

2. การผลิตต้นกล้าโกโก้ ในศูนย์วิจัย 5 แห่ง ประกอบด้วย ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย และศูนย์วิจัยและพัฒนากาเกษตรจันทบุรี จำนวน 30,000 ต้น ต่อปี โดยศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพรจะส่งฝักโกโก้ให้ศูนย์ดังกล่าว ไปเพาะตั้งแต่พฤศจิกายน 2564

3. ผลิตต้นพันธุ์โกโก้ลูกผสมชุมพร 1 เพิ่มขึ้น โดยมีแผนการผลิตต้นพันธุ์ ในปี 2564 จำนวน 100,000 ต้น ซึ่ง คาดว่าเมื่อสิ้นสุดปี 2566 จะผลิตต้นกล้าพันธุ์โกโก้ลูกผสมชุมพร 1 ได้ 570,000 ต้น หรือคิดเป็นพื้นที่ปลูก 3,197 ไร่

สนใจติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร โทรศัพท์ 02-579-0583, 02-940-5484-5 และศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร เลขที่ 70 หมู่ที่ 2 ตำบลวิสัยใต้ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร 86130 โทรศัพท์ 07-755-6073

ที่มา : https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_171743'